

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Валентина Николаева Войноховска

(Русенски университет „Ангел Кънчев“)

на материалите на Силвена Маринова Стефанова, докторант в редовна форма на обучение с тема на дисертационния труд: „Мотивацията на учениците билингви, в обучението по математика и информационни технологии 8-12 клас“, представен за участие в конкурс за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по математика и информатика.

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите

1.1. Данни за докторантурата

Силвена Маринова Стефанова е докторант в редовна форма на обучение с научен ръководител доц. д-р Красимир Валентинов Харизанов. Със Заповед на Ректора на РД-16-213/20.12.2024 г., на Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, е открита процедура за защита на дисертационния труд, даден е ход на процедурата.

Спазени са всички предварителни процедурни и нормативни правила предвидени по настоящата процедура.

1.2. Данни за дисертацията

Дисертационният труд е с обем от 208 страници и се състои от увод, три глави, изводи, заключение, приноси на дисертационния труд и списък с публикации на автора по темата на изследването.

Дисертацията включва използвана литература от 90 заглавия и 23 приложения. Графичното оформление на дисертационния труд съдържа 4 таблици и 85 фигури.

Мотивацията за учене е един от ключовите фактори за успешното усвояване на знания и развитие на умения при учениците. В контекста на билингвизма този въпрос става още по-значим, тъй като езиковата бариера, културните различия и спецификите на учебния процес могат да затруднят учениците в разбирането и прилагането на знанията по математика и информационни технологии.

Настоящото изследване е актуално, тъй като предлага нови методики, стратегии и технологични решения за повишаване на мотивацията и ефективността на обучението на ученици-билингви. Чрез анализ на образователната среда, прилагането на иновативни методи и педагогически експерименти, се цели не само да се подобрят резултатите на учениците, но и да се осигури по-добра интеграция в учебния процес.

Основната цел на дисертационния труд е изграждането на основа за мотивация за учене по математика и информационни технологии при ученици-билингви.

Въз основа на тази цел са формулирани следните основни изследователски задачи:

- Изясняване на причините за ниската мотивация за учене на учениците-билингви.
- Анализиране на средата, в която живеят и се обучават тези ученици, включително традициите, ценностите и приоритетите им.
- Изпитване на различни методи и техники за повишаване на мотивацията за учене.
- Проучване и анализ на литература, свързана с интеграцията на ученици-билингви в образователния процес.
- Изследване на мнението на учители относно предизвикателствата в работата с ученици-билингви в гимназиалния етап.

- Проучване на нагласите на родителите към образованието на техните деца.
- Провеждане на педагогически експеримент за установяване на ефективността на предложените методи и технологии.
- Анализирание на данните от проведените експерименти и формулиране на препоръки за оптимизиране на обучението.

В резултат на проведеното изследване е изпълнена основната цел на дисертационния труд – изграждане на основа за мотивация за учене по математика и информационни технологии при ученици-билингви. Чрез теоретичния анализ и емпиричните проучвания са идентифицирани ключовите фактори, влияещи върху мотивацията на тези ученици, както и предизвикателствата, пред които се изправят в учебния процес.

Предложен е и авторски модел на обучение на деца билингви, свързан с приложението на ИКТ и активни методи, в обучението по математика и информационни технологии.

Изпълнени са всички поставени задачи на изследването. Анализирани са причините за ниската мотивация за учене при учениците-билингви, като е направена детайлна оценка на социалната и културната среда, в която те се обучават. Проучени са съвременните педагогически подходи и методи за работа с билингви, както и възможностите за интеграция на информационните технологии в обучението им. Проведените анкети и интервюта с ученици, учители и родители предоставят ценна информация относно нагласите и предизвикателствата, свързани с образованието на билингвите.

На базата на емпиричните данни е проведен педагогически експеримент, който потвърждава ефективността на предложените методи и технологии за повишаване на мотивацията и постиженията на учениците. Анализът на резултатите от експеримента позволява формулирането на конкретни препоръки за подобряване на учебния

процес и разработването на приложими стратегии за учителите, работещи с билингви.

Дисертационният труд допринася за разширяване на теоретичните и практически познания в областта на обучението на ученици-билингви, като предлага иновативни решения за повишаване на мотивацията им и подобряване на учебните им резултати.

1.3. Данни за автореферата

Авторефератът е с общ обем от 40 страници и отговаря на всички стандартни изисквания за синтезиране и адекватност, като представя аналитично-систематично разработената информация от първичния документ. Текстът представя обективно съдържанието на дисертационното изследване, спазвайки структурата, изводите, препоръките и научните приноси. Научните и техническите изисквания за форматиране в хартиен и електронен вид са изпълнени.

1.4. Данни за публикационната дейност

Силвена Маринова Стефанова е предоставила научна продукция, съотнесена към наукометричните критерии за минималните национални изисквания към научната и преподавателска дейност на кандидатите за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности, както следва:

- Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“, Група А, Показател 1 → **50** точки.
- Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световни бази данни с научна информация → **60,00** точки.
- Статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове → **25,00** точки.

Категорично може да се обобщи, че сумата от показателите на съответните групи в съдържанието **напълно отговаря** на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал.1 от ППЗРАСРБ и съответно по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ (за образователната и научна степен „доктор“) за област на висшето образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по....

2. Научни приноси

Докторант Силвена Маринова Стефанова извежда напълно коректно общо 5 основни приноса – **четири** с научен характер и **един** с научно-приложен характер

Научни приноси:

В научен план са проведени анкетни проучвания и наблюдения върху ученици-билингви, насочени към изследване на тяхната мотивация за учене и трудностите, които срещат в образователния процес. Анализирани са нагласите на родителите-билингви към образованието на техните деца, като е проучена степента на тяхната ангажираност и подкрепа. Също така е изследван опитът и готовността на учителите за работа с ученици-билингви чрез анкетни проучвания, които разкриват както предизвикателствата, така и добрите практики в преподаването. В резултат на тези анализи е разработен модел за обучение на ученици-билингви, който предлага адаптирани педагогически подходи и технологични решения за подобряване на учебния процес.

Научно-приложни приноси:

В научно-приложен аспект са разработени авторски дидактически материали, които могат да бъдат успешно използвани в обучението по математика и информационни технологии на ученици-билингви. Тези материали са съобразени със специфичните нужди на тази група ученици и имат за цел да улеснят усвояването на учебното съдържание.

Настоящото изследване също така отваря възможности за бъдещи проучвания. Една от перспективите е задълбочено изследване на факторите, влияещи върху мотивацията на учениците-билингви при обучението им по математика и информационни технологии в 5.–7. клас. Друга възможност е проучване на развитието на тези ученици в процеса на обучение и въздействието на различни методи върху техните учебни резултати. Особено внимание заслужава и анализът на профилираната подготовка в направление „Софтуерни науки“ (8.–12. клас) и ролята ѝ като предпоставка за по-добри академични и професионални перспективи на ученици-билингви.

3. Препоръки. Критични бележки. Въпроси към докторанта

Препоръка към докторантката за по-нататъшното развитие на изследваната проблематика и задълбочаване на анализа.

В дисертацията са представени диаграми, които визуализират резултатите от експериментите и анкетите. Събраният обем от данни предоставя отлична възможност за допълнително статистическо обработване, което би позволило по-детайлно обобщаване на постиженията. Включването на статистически тестове за значимост би подпомогнало установяването на реални зависимости между фактори като мотивация и учебни постижения.

Въпрос:

Какви специфични елементи или подходи включва авторският модел, които са от съществено значение за обучението на ученици-билингви и го отличават от моделите, приложими при обучението на ученици, които използват само един език?

4. Заключение

Докторант Силвена Маринова Стефанова е изпълнила задълженията си произтичащи от изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на

Какви специфични елементи или подходи включва авторският модел, които са от съществено значение за обучението на ученици-билингви и го отличават от моделите, приложими при обучението на ученици, които използват само един език?

4. Заключение

Докторант Силвена Маринова Стефанова е изпълнила задълженията си произтичащи от изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника на Шуменски Университет „Епископ Константин Преславски“, както и задълженията по съответния индивидуален учебен план на докторанта, тоест отговаря на минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал.1 от ППЗРАСР. Формата и съдържанието на дисертационния труд отговарят на изискванията на чл. 27 от ППЗРАСРБ, Всички административни процедури са спазени.

Имайки предвид гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено в дисертационния труд, автореферата, постигнатите резултати и приноси и предлагам да бъде присъдена *образователната и научна степен „Доктор“* на Силвена Маринова Стефанова в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по..., докторска програма: Методика на обучението по математика и информатика.

01.02.2025 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д.н. В. Войноховска)